NORAKSTS

Lietas Nr.A420290613

A42-02906-13/40

ADMINISTRATĪVĀ RAJONA TIESA

LIEPĀJAS TIESU NAMS

SPRIEDUMS

LATVIJAS TAUTAS VĀRDĀ

Liepājā 2013.gada 4.novembrī

Administratīvā rajona tiesa

šādā sastāvā: tiesnese Solvita Sērdiene,

piedaloties pieteicējai /pers. A/, pieteicējas pārstāvim zvērinātam advokātam Edgaram Goltam,

atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras pārstāvei /pers. C/,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc /pers. A/ (personas kods /personas kods/) pieteikuma (reģistrācijas Nr.2389) par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru pieteicējai tiktu atlīdzināts mantiskais zaudējums Ls 80 apmērā un morālais kaitējums (rakstveida atvainošanās), kas pieteicējai nodarīts ar Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras Liepājas reģionālās nodaļas 2011.gada 19.aprīļa lēmumu Nr.1/1305409 un ar tā apstrīdēšanas un pārsūdzēšanas procesu.

Aprakstošā daļa

[1] 2012.gada 9.oktobrī Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (turpmāk – Aģentūra) direktore, izskatot pieteicējas /pers. A/ iesniegumu „Iesniegums par zaudējuma atlīdzinājumu" (turpmāk – Iesniegums), pieņēma lēmumu Nr.09-5/14005 „Par iesnieguma noraidīšanu" (turpmāk – Lēmums). Ar Lēmumu nolemts noraidīt pieteicējas Iesniegumu, kurā lūgts noteikt pieteicējai tiesības uz atlīdzinājumu par nodarīto mantisko zaudējumu un morālo kaitējumu. Pieteicēja lūdz viņai rakstiski atvainoties par ilgstoši nodarīto netaisnību, kura tika novērsta tikai pēc 7 mēnešiem; atlīdzināt no Aģentūras puses pieteicējai Ls 80, kurus pieteicēja samaksāja zvērinātam advokātam par saņemto juridisko palīdzību, sūdzības par Aģentūras amatpersonas prettiesisko lēmumu sagatavošanai un iesniegšanai Administratīvajā rajona tiesā, un ieskaitīt tos pieteicējas kontā.

Lēmumā norādīts, ka Aģentūras Liepājas reģionālā nodaļa 2011.gada 30.novembrī, pieņemot lēmumu Nr.1/2752182 „Par ģimenes valsts pabalstu", ar kuru nolemts turpināt izmaksāt /pers. A/ ģimenes valsts pabalstu par bērniem /pers. E/ un /pers. F/, ir

atjaunojusi pieteicējas sākotnējo stāvokli. Pieteicējas lūgums atlīdzināt no Aģentūras puses Ls 80, kuri samaksāti zvērinātam advokātam par saņemto juridisko palīdzību sakarā ar Aģentūras Liepājas reģionālas nodaļas 2011.gada 19.aprīļa lēmumu Nr.1/1305409 „Par ģimenes valsts pabalstu" savukārt ir noraidāms, jo lesniegumam pielikumā pievienotā Zvērinātu advokātu kolēģijas kvīts Nr.01-09/2011 par summu Ls 80 ir izdota tikai 2012.gada 3.septembrī, tādā veidā sedzot izdevumus, kas radušies gatavojot lesniegumu, nevis izdevumus, kas bija radušies ar iestādes prettiesisko administratīvo aktu.

[2] Nepiekrītot Lēmumam, pieteicēja iesniegusi tiesā pieteikumu lūdzot pilnībā atcelt Lēmumu, noteikt pieteicējai tiesības uz atlīdzinājumu par nodarīto mantisko zaudējumu un morālo kaitējumu no Aģentūras puses, uzlikt par pienākumu Aģentūrai rakstiski atvainoties par ilgstoši nodarīto netaisnību, kura tika novērsta tikai pēc 7 mēnešiem, uzlikt par pienākumu Aģentūrai atlīdzināt pieteicējai Ls 80 par zvērināta advokāta sniegto juridisko palīdzību visā Aģentūras Liepājas reģionālās nodaļas 19.aprīļa prettiesiskā lēmuma Nr.1/1305409 „Par ģimenes valsts pabalstu" pārsūdzēšanas procesa laikā, un uzlikt par pienākumu Aģentūrai atlīdzināt pieteicējai Ls 20 par valsts nodevas samaksu.

Pieteikumā norādīts turpmākais.

[2.1] Pieteicējas lesniegums nav izskatīts pēc būtības, jo Lēmumā pārsvarā ir atreferēts to faktu izklāsts, par kuriem nav strīda un kurus pieteicēja jau bija norādījusi lesniegumā.

[2.2] Nav analizēts neviens no lesnieguma „Lūgumu un prasījumu" daļā norādītiem konkrētiem faktiskajiem apstākļiem. Nav norādes, ka Lēmumā būtu ņemts vērā lesniegumā norādītais pamatojums un argumenti, nav norādīti Aģentūras pretargumenti.

[2.3] Nav izvērtēts lesniegumā izteiktais lūgums – noteikt /pers. A/ tiesības uz atlīdzinājumu par nodarīto mantisko zaudējumu un morālo kaitējumu un rakstiski atvainoties par ilgstoši nodarīto netaisnību.Nav strīda, ka iepriekšējais stāvoklis tika atjaunots, taču sākotnējo stāvokli atjaunoja tikai pēc 7 mēnešiem un tikai pēc tam, kad to uzdeva izdarīt Administratīvā tiesa, izskatot pieteicējas sūdzību par Aģentūras prettiesisko lēmumu.

[2.4] Nav ņemts vērā Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 92.panta trešajā teikumā, Administratīvā procesa likuma (turpmāk – APL) 92.pantā, Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likumā (turpmāk – Zaudējumu atlīdzināšanas likums), tostarp, tā 9.pantā, 11.panta trešajā daļā noteiktais tiesiskais regulējums. Nav ņemts vērā arī tas, ka morālais kaitējums jau ir pierādīts ar pieteicēja tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskārumu un iesniegumā iestādei/pieteikumā tiesā ir jānorāda atlīdzinājuma apmērs. Personai nav jānorāda konkrēti pierādījumi par nodarīto morālo kaitējumu, pietiek ar paša cietušā apgalvojumiem un paskaidrojumiem. Cietušajam nav pienākums pierādīt morālā kaitējuma esību – kaitējums tiek prezumēts. Arī no Eiropas Cilvēktiesību tiesas prakses lietās – 1999.gada 28.jūlija spriedums lietā Selmūni pret Franciju, 1996,gada 15.novembra spriedums lietā Čahals pret Apvienoto Karalisti, 1991.gada 26.jūnija spriedums lietā Letjē pret Franciju, izriet, ka pret adresātu vērsts prettiesisks nelabvēlīgais administratīvais akts vai prettiesiska iestādes faktiskā rīcība parasti rada morālo kaitējumu, t.i., morālais kaitējums tiek prezumēts. Turklāt Eiropas Cilvēktiesību tiesas prakse attiecībā uz morālā kaitējuma kompensēšanu saskaņā ar Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 41.pantu pamatā balstās uz konkrētas lietas faktiskajiem apstākļiem. Vadošais princips ir taisnīguma ievērošana.

[3] Ar Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2012.gada 23.janvāra lēmumu nolemts pieņemt pieteicējas pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru pieteicējai tiktu atlīdzināts mantiskais zaudējums Ls 80 apmērā un morālais kaitējums (rakstveida atvainošanās), kas pieteicējai nodarīts ar Aģentūras Liepājas reģionālās nodaļas 2011.gada 19.aprīļa lēmumu Nr.1/1305409 un ar tā apstrīdēšanas un pārsūdzēšanas procesu, un ierosināt administratīvo lietu.

[4] Atbildētājas pusē pieaicinātā iestāde – Aģentūra rakstveida paskaidrojumā pieteikumu neatzīst un uzskata par noraidāmu, pamatojoties uz Lēmumā norādītajiem argumentiem, papildus paskaidrojot turpmāko.

Ņemot vērā APL 94.panta ceturtajā daļā noteikto, kā arī Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta (turpmāk – Senāts) 2009.gada 5.jūnija spriedumā lietā Nr.SKA-338/2009 norādīto, ka noteicošais atlīdzinājuma veids ir iepriekšējā stāvokļa atjaunošana, Aģentūra norāda, ka Aģentūras Liepājas reģionālā nodaļa 2011.gada 30.novembrī,pieņemot lēmumu Nr.1/2752182 „Par ģimenes valsts pabalstu", ir atjaunojusi pieteicējas sākotnējo stāvokli.

Pieteicējas lūgums atlīdzināt Ls 80, kuri samaksāti zvērinātam advokātam par saņemto juridisko palīdzību sakarā ar Aģentūras Liepājas reģionālās nodaļas 2011.gada 19.aprīļa lēmumu Nr.1/1305409 „Par ģimenes valsts pabalstu" nav pamatots, jo lesnieguma pielikumā pievienotā Zvērinātu advokātu kolēģijas kvīts Nr.01-09/2011 par summu Ls 80 ir izdota tikai 2012.gada 3.septembrī,līdz ar to secināms, ka ar šiem līdzekļiem ir segti izdevumi, kas radušies gatavojot lesniegumu, nevis izdevumus, kas bija radušies ar iestādes prettiesisko administratīvo aktu.

Ņemot vērā Satversmes tiesas 2010.gada 11.jūnija lēmuma lietā Nr.2010-11-01 8.punktā un Senāta 2011.gada 6.maija spriedumā lietā Nr.SKA-155/2011 norādīto, atzīstams, kalemjot par to, vai ir atlīdzināmi mantiskie zaudējumi par saņemto juridisko palīdzību, izvērtējams, vai konkrētā lieta ir sarežģīta. Savukārt lietas sarežģītība ir tieši saistīta ar to, ka juridiskās palīdzības sniegšana ir bijusi nepieciešama, neskatoties uz tiesas pienākumu ievērot objektīvās izmeklēšanas principu.

Lieta par lēmuma pieņemšanu termiņa pagarinājumu pēc savas būtības nebija sarežģīta, jo lietas izskatīšana neprasīja dziļāku tiesiskās situācijas analīzi un pierādījumu pārbaudi. Līdz ar to secināms, ka pieteicējai savu tiesību aizstāvēšanai nebija

nepieciešama profesionāla juridiskā palīdzība.

Ņemot vērā APL 97.pantā noteikto, nosakot mantiska zaudējuma un personiskā kaitējuma priekšnosacījumus un atlīdzinājuma apmēru, piemēro civiltiesību principus, ja likumā nav noteikts citādi. Savukārt atbilstoši Civillikuma 2045. un 866.pantam ir jāatlīdzina tikai nepieciešamie izdevumi. Tādējādi Aģentūrai nav pamata segt pieteicējas izdevumus par sniegto juridisko palīdzību, jo tie nav bijuši nepieciešamie izdevumi.

[5] Pieteicējas pārstāvis tiesai sniegtajā rakstveida paskaidrojumā norāda, ka 2011.gada 29.augustā starp pieteicēju un zvērinātu advokātu E.Goltu noslēgtās vienošanās Nr.29/08/11-001 (turpmāk – Vienošanās) ietvaros no 2011.gada 29.augusta līdz lietas pabeigšanai (2011.gada 8.novembrī, kad Administratīvā rajona tiesa pieņēma lēmumu sūdzību apmierināt) savai klientei /pers. A/ par Aģentūras Liepājas reģionālā nodaļas 2011.gada 19.aprīlī pieņemto lēmumu Nr.1/1305409 un 2011.gada 26.augusta lēmumu, kurš tika atzīts par prettiesisku, E.Golts kā zvērināts advokāts ir sniedzis juridisko palīdzību – vairāk kā 5 stundas juridiskās konsultācijas; sastādīja sūdzību tiesai; sastādīja paskaidrojumus pie sūdzības, tiesā iepazinās ar lietas materiāliem.

Sniegtās un saņemtās juridiskās palīdzības faktus apliecina administratīvās lietas Nr.A420618911 materiāli, kuros atrodas gan zvērinātam advokātam izdotā pilnvara un orderis, kā arī norādīts datums, kad E.Golts tiesā iepazinies ar lietas materiāliem. Norādītās lietas materiālos ir redzams arī sūdzības sagatavotājs un /pers. A/ izdevumi par juridisko palīdzību. Par sniegto juridisko palīdzību (no 2011.gada 29.augusta līdz 2011.gada 8.novembrim) 2012.gada 3.septembrī tika izrakstīta kvīts AV Nr.97031, kura apliecina maksājumu par saņemto juridisko palīdzību lietā Nr.A420618911. Ls 80 samaksa no /pers. A/ puses Vienošanās ietvaros notika 2012.gada 3.septembrī, un par to tika izdota kvīts AV Nr.97031. Par to, ka samaksa veikta tik ilgu laiku pēc lietas pabeigšanas, E.Goltam iebildumu un pretenziju nebija, jo konkrēts datums samaksai nekad nav ticis noteikts un, cik zināms, tad līdz tam /pers. A/ rīcībā nebija naudas līdzekļu, lai norēķinātos par saņemto juridisko palīdzību ātrāk.

[6] Tiesas sēdē pieteicēja un viņas pārstāvis pieteikumā ietverto prasījumu uzturēja pamatojoties uz pieteikumā un rakstveida paskaidrojumos norādītajiem argumentiem un apsvērumiem.

Papildus paskaidroja, ka atlīdzinājums ir samērojams ar sniegto juridisko palīdzību, par šo strīdu atlīdzība netiek prasība. Pieteicējai ir grūti uztver rakstisku tekstu, un viņai pašai bez juridiskās palīdzības bija grūti tikt galā. Ja pieteicēja ar pārstāvi nebūtu vērsušies tiesā, situācija būtu vairāku gadu garumā. Pieteicējai nekas cits neatlika kā vērsties tiesā.

Atbildētājas pārstāve pieteikumu neatzina pamatojoties uz Lēmumā un rakstveida paskaidrojumā norādīto.

Papildus paskaidroja, ka pabalsta izmaksa tika aizturēta uz četriem mēnešiem. Zaudējumus par juridiskajiem pakalpojumiem neatzīst, jo lieta nebija sarežģīta.

Motīvu daļa

[7] No lietas materiāliem tiesa konstatē šādus apstākļus.

[7.1] 2011.gada 19.aprīlī Aģentūras Liepājas reģionālas nodaļas inspektors pieņēma lēmumu Nr.1/1305409 „Par ģimenes valsts pabalstu", ar kuru nolēma no 2011.gada 1.maija pārtraukt izmaksāt pieteicējai ģimenes valsts pabalstu par bērniem /pers. F/ un /pers. E/ (turpmāk – pabalsta pārtraukšanas lēmums) *(lietas Nr.A420618911 13.lapa).*

[7.2] 2011.gada 27.aprīlī pieteicēja Aģentūras Liepājas reģionālajā nodaļā iesniedza iesniegumu, ar kuru apstrīdēja Aģentūras Liepājas reģionālas nodaļas inspektora lēmumu Nr.1/1305409 „Par ģimenes valsts pabalstu" *(lietas Nr.A420618911 20.lapa).*

[7.3] Aģentūras Pabalstu metodiskās vadības daļas vadītāja ar 2011.gada 16.maija vēstuli Nr.09-5/6112 pieteicējai paziņoja, ka saskaņā ar APL 64.panta otro daļu lēmuma pieņemšana sakarā ar pieteicējas iesniegumu tiek atlikta līdz laikam, kad Aģentūra saņems visu nepieciešamo informāciju, bet ne ilgāk par četriem mēnešiem no iesnieguma saņemšanas dienas *(lietas Nr.A420618911 39.lapa).*

[7.4] 2011.gada 16.augustā pieteicēja Aģentūrā vērsās ar iesniegumu, kurā lūdza atjaunot viņai ģimenes valsts pabalstu izmaksu par bērniem un izmaksāt aizturētā pabalsta summas *(lietas Nr.A420618911 42.lapa).*

[7.5] 2011.gada 26.augustā Aģentūras direktores v.i. pieņēma lēmumu Nr.09-5/10208 „Par lēmuma pieņemšanu termiņa pagarinājumu" (turpmāk – 2011.gada 26.augusta lēmums), ar kuru nolēma pagarināt lēmuma pieņemšanas termiņu par pabalsta izmaksas atjaunošanu līdz laikam, kad no Vācijas kompetentās iestādes tiks saņemta attiecīgā informācija, bet ne ilgāk kā trīs gadus no iesnieguma saņemšanas dienas – 2011.gada 27.aprīļa *(lietas Nr.A420618911 37.-38.lapa).*

[7.6] 2011.gada 1.septembrī /pers. E/ iesniedza Aģentūras nodaļā iesniegumu ģimenes valsts pabalsta piešķiršanu par abiem bērniem no 2011.gada 1.septembra; 2011.gada 16.septembrī Aģentūras nodaļa pieņēma lēmumu Nr.1/2252672, ar kuru nolēma piešķirt /pers. E/ ģimenes valsts pabalstu par bērniem no 2011.gada 1.septembra *(lietas 32.lapas otra puse, 7- 8.punkts).*

[7.7] Administratīvās rajona tiesas Liepājas tiesu namā 2011.gada 3.oktobrī saņemts pieteicējas pārstāvja – zvērināta advokāta

E.Golta iesniegts pieteikums, ar kuru apstrīdēts 2011.gada 26.augusta lēmums *(lietas Nr.A420618911 5.-11.lapa).*

[7.8] Ar Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2011.gada 10.oktobra lēmumu iesniegtais pieteikums pieņemts kā sūdzība un ierosināta sūdzības lieta Nr.A420618911.

[7.9] Izskatot sūdzību, Administratīvās rajona tiesa ar 2011.gada 8.novembra lēmumu to apmierināja, nolēma atcelt 2011.gada 26.augusta lēmumu un uzdotAģentūrai četrpadsmit dienu laikā no tiesas lēmuma sastādīšanas dienas izskatīt /pers A/ 2011.gada 27.aprīļa iesniegumu un izdot administratīvo aktu.

[7.10] 2011.gada 22.novembrī Aģentūra pieņēma lēmumu Nr.09-5/13857 „Par VSAA Liepājas reģionālās nodaļas 19.04.2011.lēmumu Nr.1/1305409 „Par ģimenes valsts pabalstu"", ar kuru, cita starpā, tika nolemts atcelt Aģentūras Liepājas reģionālās nodaļas 2011.gada 19.aprīļa lēmumu Nr.1/1305409 „Par ģimenes valsts pabalstu", uzdodot Aģentūras Liepājas reģionālajai nodaļai no 2011.gada 1.maija līdz 2011.gada 31.augustam provizoriski piešķirt pieteicējai ģimenes valsts pabalstu.

[7.11] 2011.gada 30.novembrī Aģentūras Liepājas reģionālā nodaļa pieņēma lēmumu Nr.1/2752182 „Par ģimenes valsts pabalstu", ar kuru nolēma turpināt izmaksāt pieteicējai ģimenes valsts pabalstu par bērniem *(lietas 34.lapa).*

[7.12] 2012.gada 10.septembrī pieteicēja vērsās Aģentūrā ar Iesniegumu par zaudējumu atlīdzinājumu.

Pieteicēja lūdza noteikt viņai tiesības uz zaudējumu atlīdzinājumu par nodarīto mantisko un morālo kaitējumu un rakstiski atvainoties par ilgstoši nodarīto netaisnību, kura tika novērsta tikai pēc 7 mēnešiem; atlīdzināt Ls 80, kurus pieteicēja samaksājusi zvērinātam advokātam par saņemto juridisko palīdzību sūdzības par Aģentūras amatpersonas prettiesisko lēmumu sagatavošanai un iesniegšanai tiesā *(lietas 29.- 30.lapa).*

[7.13] Izskatot pieteicējas Iesniegumu, Aģentūras direktore pieņēma Lēmumu, ar kuru pieteicējas Iesniegumu noraidīja *(32.-33.lapa; sprieduma [1] punkts).*

[8] Pieteicēja iesniegusi tiesā pieteikumu par morālā kaitējuma un mantiskā zaudējuma atlīdzināšanu, kas viņai nodarīts ar Aģentūras nodaļas 2011.gada 19.aprīlī pieņemto lēmumu, ar kuru pieteicējai pārtraukta ģimenes valsts pabalsta izmaksa par bērniem, kā arī ar 2011.gada 26.augusta lēmumu, ar kuru pagarināts termiņš pieteicējas apstrīdēšanas iesnieguma izskatīšanai.

[9] Satversmes 92.panta trešais teikums noteic, ka nepamatota tiesību aizskāruma gadījumā ikvienam ir tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu.

APL 92.pants paredz, ka ikviens ir tiesīgs prasīt atbilstīgu atlīdzinājumu par mantiskajiem zaudējumiem vai personisko kaitējumu, arī morālo kaitējumu, kas viņam nodarīts ar administratīvo aktu vai iestādes faktisko rīcību. (..).

Atbilstoši Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 1.panta pirmajai daļai Zaudējumu atlīdzināšanas likuma mērķis ir nodrošināt privātpersonai Satversmē un APL noteiktās tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu par mantisko zaudējumu vai personisko kaitējumu, arī morālo kaitējumu (turpmāk – zaudējuma atlīdzinājums), kas tai nodarīts ar valsts pārvaldes iestādes (turpmāk – iestāde) prettiesisku administratīvo aktu vai prettiesisku faktisko rīcību.

Administratīvo tiesu praksē atzīts, ka no norādītās normas izriet, ka kaitējuma atlīdzināšanas priekšnoteikums ir: 1) prettiesisks administratīvais akts; 2) prettiesiska faktiskā rīcība; 3) prettiesiska bezdarbība, kas nav faktiskā rīcība *(skat. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Tiesu prakses apkopojums „Morālā kaitējuma atlīdzināšana administratīvajās lietās' http://at.gov.lv/lv/judikatura/tiesu-prakses-apkopojumi/administrativajas-tiesibas/).*

[10] No Lēmuma secināms, ka daļā par morālā kaitējuma atlīdzināšanu Aģentūra par atbilstošu atzinusi iepriekšējā stāvokļa atjaunošanu, kas panākta ar Aģentūras nodaļas 2011.gada 30.novembra lēmuma Nr.1/2752182 pieņemšanu. Tas nonāk pretrunā ar atbildētājas pārstāves norādīto, ka morālā kaitējuma nodarīšana netiek atzīta.

Savukārt izskatot pieteicējas iesniegumu daļā par mantisko zaudējumu atlīdzināšanu, Aģentūra mantiskos zaudējumus pieteicējas prasītajā apmērā atzinusi par nepierādītiem.

Tātad ar Lēmumu aģentūra faktiski atzinusi, ka Aģentūras nodaļas 2011.gada 19.aprīlī pieņemtais lēmums un 2011.gada 26.augusta lēmums ir bijuši prettiesiski, kas ir pirmais priekšnoteikums, lai persona varētu vērsties iestādē un tiesā ar atlīdzinājuma prasījumu.

Līdz ar to secināms, ka lietā pastāv strīds vienīgi par to, vai iepriekšējā stāvokļa atjaunošana konkrētajā gadījumā atzīstama par atbilstošu atlīdzinājumu par morālo kaitējumu, un, vai Aģentūras izdarītie secinājumi attiecībā uz mantisko zaudējumu atlīdzināšanu pieteicējai ir pamatoti.

[11] Pieteicēja lūgusi noteikt viņai atlīdzinājumu par morālo kaitējumu rakstveida atvainošanās veidā.

Atbilstoši Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 9.pantam morālais kaitējums šā likuma izpratnē ir fiziskās personas ciešanas, kuras tai izraisījis būtisks šīs personas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu prettiesisks aizskārums. Savukārt šī likuma 11.panta trešā daļa paredz, ka morālā kaitējuma atlīdzinājuma tiesiskais pamats uzskatāms par pierādītu, ja ir pierādīts fiziskās personas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskārums. Tātad, ja ir pierādīts būtisks fiziskās personas tiesību prettiesisks aizskārums, tad ir pamats atlīdzināt personai nodarīto morālo kaitējumu.

Aģentūras 2011.gada 26.augusta lēmumu, ar kuru, izskatot pieteicējas 2011.gada 7.aprīļa apstrīdēšanas iesniegumu par pabalsta pārtraukšanas lēmumu, atkārtoti nolemts pagarināt lēmuma pieņemšanas termiņu, tiesa atcēlusi, atzīstot, ka Aģentūra nepamatoti izlēmusi par lēmuma pieņemšanas termiņa par pabalsta izmaksas atjaunošanu pagarināšanu, un uzdevusi Aģentūrai četrpadsmit dienu laikā (..) izskatīt pieteicējas 2011.gada 27.aprīļa iesniegumu un izdot administratīvo aktu.

Savukārt Aģentūra 2011.gada 22.novembrī atcēlusi Aģentūras nodaļas pieņemto pabalsta pārtraukšanas lēmumu un uzdevusi pieteicējai provizoriski piešķirt ģimenes valsts pabalstu.

Tā kā atzīstams par pierādītu pieteicējas tiesību aizskārums, ilgstoši neizskatot pieteicējas apstrīdēšanas iesniegumu un galīgi nenoregulējot situāciju, kaut rezultātā tomēr spēts rast tādu risinājumu, kas nesāpīgāk skar ģimenes intereses, proti, piešķirot pabalstu provizoriski, pieteicējai nepārprotami ir tiesības uz atlīdzinājumu par morālo kaitējumu.

Tiesa piekrīt Aģentūrai, ka likumdevējs APL 94.panta ceturtajā daļā kā vienu no atlīdzinājuma veidiem paredzējis tā stāvokļa atjaunošanu, kāds pastāvēja pirms zaudējuma vai kaitējuma nodarīšanas. Augstākās tiesas Senāts ir norādījis uz šo atlīdzinājuma veidu kā primāro *(Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2009.gada 17.novembra sprieduma lietā Nr.SKA-505/2009 7.punkts).* Taču likumdevējs noteicis arī to, ka atlīdzinājumam ir jābūt atbilstīgam. Tiesa konkrētajā gadījumā uzskata, ka iepriekšējā stāvokļa atjaunošana, lai arī ir notikusi, konkrētajā gadījumā nespēj pieteicējai sniegt pienācīgu gandarījumu. Jāņem vērā, ka situācijas virzību ietekmēja tikai tiesas 2011.gada 8.novembra lēmums. Kopš 2011.gada maija pieteicēja bija bez valsts garantētā ģimenes pabalsta, kas, lai arī apmēra ziņā nav liels un nav domāts kā galvenais iztikas līdzekļu nodrošinājums, tomēr ir stabils un regulārs ģimenes atbalsts.

Tiesas ieskatā šajā lietā, pastāvot konkrētajiem apstākļiem, nav nodrošināts pietiekams atlīdzinājums. Tiesa uzskata, ka personai nodarītais morālais kaitējums ir vērtējams kā pietiekami būtisks, lai neliegtu pieteicējai par to saņemt prasīto rakstveida atvainošanos.

[12] Pieteicēja ir lūgusi noteikt atlīdzinājumu par viņai nodarītajiem mantiskajiem zaudējumiem, kas saistīti ar juridiskās palīdzības saņemšanu.

[12.1] Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 7.panta trešā daļa noteic, ka mantiskais zaudējums ir arī zaudējums, kas saistīts ar administratīvā akta atcelšanu, iestādes faktiskās rīcības novēršanu vai tās seku likvidēšanu, zaudējuma samazināšanu vai likvidēšanu. Mantiskais zaudējums aptver arī izmaksas, kas saistītas ar juridisko palīdzību. Tātad izdevumi par juridisko palīdzību ir atzīstami par mantiskiem zaudējumiem.

[12.2] Zaudējumu atlīdzināšanas iesniegumā Aģentūrai pieteicēja lūgusi atlīdzināt Ls 80, kurus pieteicēja samaksājusi zvērinātam advokātam par saņemto juridisko palīdzību sūdzības par Aģentūras amatpersonas prettiesisko lēmumu sagatavošanai un iesniegšanai tiesā, savukārt pieteikumā tiesai lūgusi uzlikt par pienākumu Aģentūrai atlīdzināt pieteicējai Ls 80 par zvērināta advokāta E.Golta sniegto juridisko palīdzību visā Aģentūras nodaļas pabalsta pārtraukšanas lēmuma pārsūdzēšanas procesa laikā.

Tiesa konstatē, ka tiesā iesniegtais prasījums daļā par atlīdzinājumu ir paplašināts un atšķiras no prasījuma, ar kādu pieteicēja vērsās iestādē. Līdz ar to tiesa var vērtēt tikai to prasījuma daļu, kas attiecas uz sūdzību par Aģentūras lēmumiem sagatavošanu un iesniegšanu tiesā.

[12.3] No lietas materiāliem attiecībā uz pieteicējai sniegtajiem juridiskajiem pakalpojumiem tiesa konstatē turpmāko**.**

[12.3.1] 2011.gada 29.augustā starp pieteicēju un zvērinātu advokātu E.Goltu noslēgta vienošanās Nr.29/08/11-001 (turpmāk – Vienošanās). Uzdevuma saturs – pārstāvība administratīvajā procesā un juridiskā palīdzība; noteiktais honorārs – Ls 80.

Vienošanās pielikumā norādītas šādas ziņas par izpildīto uzdevumu – juridiskās konsultācijas 5 stundas, sūdzība tiesai, paskaidrojumi pie sūdzības, iepazīšanās ar lietas materiāliem tiesā *(lietas 48.lapa).*

[12.3.2] 2011.gada 1.septembrī sastādīts advokāta pilnvarojums (turpmāk – Pilnvara) ar kuru /pers. A/ uzdod un pilnvaro zvērinātu advokātu E.Goltu pārstāvēt savas intereses, tostarp, administratīvajā procesā Aģentūrā un tiesā *(lietas Nr.A420618911 27.lapa).*

[12.3.3] 2011.gada 29.septembrī izsniegts orderis Nr.30100 advokātam E.Goltam. Uzdevums – pārstāvība administratīvajā procesā. Persona, kurai sniedz juridisko palīdzību- /pers. A/. Institūcijas nosaukums, kurā sniedzama juridiskā palīdzība – Administratīvā rajona tiesa *(lietas Nr.A420618911 26.lapa).*

[12.3.4] Administratīvās rajona tiesas Liepājas tiesu namā 2011.gada 3.oktobrī saņemts pieteicējas pārstāvja – zvērināta advokāta E.Golta parakstīts pieteikums, ar kuru pārsūdzēts 2011.gada 26.augusta lēmums *(lietas Nr.A420618911 5.-11.lapa)*.

[12.3.5] 2011.gada 2.novembrī zvērināts advokāts E.Golts iepazinies ar lietas Nr.A420618911 materiāliem – 1 sējums *(lietas Nr.A420618911 uzziņas lapa).*

[12.3.6] Administratīvās rajona tiesas Liepājas tiesu namā 2013.gada 7.novembrī saņemts /pers. A/ pārstāvja zvērināta advokāta E.Golta paskaidrojums pie sūdzības lietā Nr.A420618911 *(lietas Nr.A420618911 69.-70.lapa)*

[12.3.6] 2012.gada 3.septembrī pieteicēja veikusi samaksu Ls 80 par juridiskiem pakalpojumiem strīdā ar VSAA *(lietas 49.lapa)*.

[12.4] Pieteikumā norādīts, ka pieteicējai juridiskā palīdzība sniegta jau no 2011.gada septembra. Administratīvajā lietā Nr.A420618911redzams gan juridiskās palīdzības sniedzējs, gan sniegtās palīdzības apjoms.

Iesniegumā pie pieteikuma zv. advokāts E.Golts norāda, ka Vienošanās, kas norāda uz mantiskā zaudējuma atlīdzinājuma Ls 80 apmērā tiesisko pamatu konkrētajā lietā, ietveros – no 2011.gada 29.augusta līdz lietas pabeigšanai 2011.gada 8.novembrī, kad Administratīvā rajona tiesa pieņēma lēmumu sūdzību apmierināt, savai klientei /pers. A/ par pabalsta pārtraukšanas lēmumu un 2011.gada 26.augusta lēmumu:

- ir sniedzis juridisko palīdzību- vairāk kā piecas stundas juridiskās konsultācijas;
- sastādījis sūdzību tiesai,
- sastādījis paskaidrojumu pie sūdzības;
- tiesā iepazinies ar lietas materiāliem.

[12.5] Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 7.panta trešās daļas trešais teikums noteic, ka izmaksu, kas saistītas ar juridisko palīdzību, atlīdzināšanas maksimālo apmēru nosaka Ministru kabinets.

Ministru kabineta noteikumu Nr.859 „Noteikumi par privātpersonai atlīdzināmo juridiskās palīdzības izmaksu maksimālo apmēru" (turpmāk – Noteikumi Nr.859) 1.punkts noteic, ka noteikumi nosaka ar juridisko palīdzību saistīto izmaksu (turpmāk − izmaksas) maksimālo apmēru, ko atlīdzina privātpersonai, ja valsts pārvaldes iestādes rīcības dēļ privātpersonai tika nodarīts mantiskais zaudējums vai personisks kaitējums.

Noteikumu Nr.859 3.punkts noteic, ka valsts atlīdzina izmaksas vienai personai šādā apmērā:

„3.1. par sniegtu juridisko konsultāciju – 13,50 latu stundā;

3.2. par pieteikuma, blakus sūdzības vai administratīvā līguma (izlīguma) sastādīšanu – 22,50 latu;

3.3. par apelācijas sūdzības un pretapelācijas sūdzības sastādīšanu – 27 latus;

3.4. par kasācijas sūdzības sastādīšanu – 32 latus;

3.5. par tāda dokumenta sastādīšanu, kas nepieciešams lietas izlemšanai (iesniegumi, lūgumi vai paskaidrojumi (izņemot dokumentu par informācijas pieprasīšanu un šo noteikumu 3.2., 3.3. un 3.4.apakšpunktā minētos dokumentus)) – 18 latu;

3.6. par šo noteikumu 3.2., 3.3. un 3.4.apakšpunktā minēto dokumentu papildinājumu sastādīšanu – 18 latu;

3.7. par pārstāvību tiesas sēdē – 20 latu stundā;

3.8. par iepazīšanos ar lietas materiālu vienu sējumu tiesā vienas tiesas instances ietvaros – 13,50 latu.

Tādējādi, nosakot pieteicējai atlīdzināmo mantiskā zaudējuma apmēru, ir jāpiemēro Noteikumu Nr.859 3.punktā noteiktās takses. Turklāt Noteikumu Nr.859 4.punkts noteic, ka valsts sedz izdevumus par sniegtu juridisko konsultāciju šo noteikumu 3.1.apakšpunktā minētajā apmērā ne vairāk kā par piecām stundām vienas lietas ietvaros. Savukārt Noteikumu Nr.859 5.punkts noteic, ka valsts sedz izdevumus ne vairāk kā par piecu šo noteikumu 3.2., 3.3., 3.4., 3.5. un 3.6.apakšpunktā minēto dokumentu sastādīšanu vienas lietas ietvaros.

[12.6] Tiesai ir jāizvērtē, kāda atlīdzība atbilstoši Noteikumiem Nr.859 ir nosakāma par katru pieteicēja norādīto darbību juridiskās palīdzības sniegšanas ietvaros.

[12.7] Saskaņā ar APL 97.pantu, nosakot mantiskā zaudējuma un personiskā kaitējuma priekšnosacījumus un atlīdzinājuma apmēru, piemēro civiltiesību principus, ja likumā nav noteikts citādi.

Atbilstoši Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 11.panta pirmajai daļai mantiskā zaudējuma atlīdzinājuma tiesiskais pamats un apmērs tiek pierādīts ar APL noteiktajiem pierādīšanas līdzekļiem.

[12.7.1] Vienošanās aktā *(lietas 48. lapa)* kā viens no sniegtajiem juridiskās palīdzības pakalpojumiem ir norādīta sūdzības sagatavošana tiesai.

Lietas Nr.A420618911 materiālos atrodas pieteikums *(lietas Nr.A420618911 5.-11.lapa),* kuru tiesa atzinusi kā sūdzību par Aģentūras 2011.gada 26.augusta lēmumu, kā arī apmaksas dokuments – 2012.gada 3.septembra kvīts sērija AV Nr.97031 par juridisko palīdzību strīdā ar VSAA par Ls 80.- *(lietas 49.lapa).*

Noteikumu Nr.859 3.2.punkts noteic, ka valsts atlīdzina privātpersonai izmaksas par pieteikuma, blakus sūdzības vai administratīvā līguma (izlīguma) sastādīšanu – 22,50 latu.

Tādējādi pieteicējai atlīdzināmie izdevumi par pieteikuma (sūdzības) sastādīšanu tiesai ir Ls 22,50.

[12.7.2] Vienošanās aktā *(lietas 48. lapa)* kā viens no sniegtajiem juridiskās palīdzības pakalpojumiem ir norādīts – paskaidrojumi pie sūdzības.

Lietas Nr. A420618911 materiālos atrodas paskaidrojumi *(lietas Nr.A420618911 69.-70.lapa).*

Noteikumu Nr.859 3.6.punktā noteikts, ka valsts atlīdzina privātpersonai izmaksas par

šo noteikumu 3.2., 3.3. un 3.4.apakšpunktā minēto dokumentu papildinājumu sastādīšanu – 18 latu.

Tā kā sūdzība tiek izskatīta rakstveida procesā, rakstveida paskaidrojumi ir vienīgais veids, kā privātpersonai komunicēt ar tiesu. Konkrētajā gadījumā tiesa atzīst, ka paskaidrojumi pielīdzināmi sūdzības papildinājumiem.

Tādējādi atlīdzināmie izdevumi par sūdzības papildinājumu sastādīšanu ir Ls 18.

[12.7.3] No Vienošanās akta izriet, ka zvērināts advokāts tiesā iepazinies ar lietas materiālu vienu sējumu. Minēto apliecina lietā Nr.A420618911 uzziņas lapā izdarītais ieraksts *(lietas Nr.A420618911 uzziņas lapa).*

Noteikumu Nr.859 3.8.punktā noteikts, ka valsts atlīdzina privātpersonai izmaksas par iepazīšanos ar lietas materiālu vienu sējumu tiesā vienas tiesas instances ietvaros – 13,50 latu.

Tādējādi atlīdzināmie izdevumi par iepazīšanos ar lietu ir Ls 13,50.

[12.7.4] No Vienošanās akta izriet, ka zvērināts advokāts pieteicējai sniedzis juridiskās konsultācijas 5 stundas.

Noteikumu Nr.859 3.1.punktā noteikts, ka valsts atlīdzina privātpersonai izmaksas par sniegtu juridisko konsultāciju – 13,50 latu stundā. Tiesas sēdes gaitā iegūtā informācija, izvērtējot to kopsakarā ar Vienošanās noslēgšanas un tajā norādīto uzdevuma izpildes datumu *(lietas 48.lapa),* kā arī kopsakarā ar pieteicējas pārstāvja 2013.gada 22.februāra iesniegumā norādīto *(lietas 47.lapa)* neliecina par to, ka visas konsultācijas, ja tādas vispār bijušas un bijušas nepieciešamas, būtu notikušas Vienošanās spēkā esības laikā un Vienošanās ietvaros. Turklāt piecu stundu ilgu konsultāciju ilgums nepieciešamībai tiesa lietā nekonstatē nekādu objektīvu nepieciešamību. Tiesas ieskatā, maksimālais nepieciešamais konsultāciju ilgums samazināms līdz divām.

Tādējādi atlīdzināmie izdevumi par juridiskajām konsultācijām ir Ls 13,50x2=Ls 27.

[12.8] Tā kā pieteicējas 2011.gada 27.aprīļa un 2011.gada 16.maija apstrīdēšanas iesniegums mēneša laikā netika izskatīts pēc būtības, bet iestāde 2011.gada 26.augustā pieņēma lēmumu atkārtoti pagarināt lēmuma pieņemšanas termiņu sakarā ar apstrīdēšanas iesniegumu par pabalsta izmaksas atjaunošanu līdz laikam, kad no Vācijas kompetentās iestādes tiks saņemta attiecīgā informācija, bet ne ilgāk kā trīs gadus no iesnieguma saņemšanas dienas, tad pieteicējai radās nepieciešamība vērsties tiesā.

Līdz ar to ir konstatējama cēloņsakarība starp izdevumiem par advokāta sniegtajiem pakalpojumiem un iestādes prettiesisko rīcību – neizdodot administratīvo aktu.

[12.9] Tā kā saskaņā ar Noteikumiem Nr.859 atlīdzināmā summa par juridiskajiem pakalpojumiem ir Ls 81, bet pieteicēja no atlīdzināmās summas ir samaksājusi Ls 80, ko apliecina maksājuma dokuments *(lietas 49.lapa),* pieteicējai atlīdzināmi mantiskie zaudējumi Ls 80.

Lai arī apmaksa par pakalpojumu veikta gandrīz gadu pēc tā pakalpojuma saņemšanas, par kuru tiek prasīts atlīdzinājums, ņemot vērā to, ka lietā atrodas reāli pierādījumi pakalpojumu saņemšanai, un pašsaprotams ir fakts, ka zvērināts advokāts pakalpojumus bez atlīdzības nesniedz, tiesai nav šaubu, ka iepriekšminētie zvērināta advokāta sniegtie pakalpojumi ir attiecīgai apmaksāti.

[13] Par pieteikuma iesniegšanu tiesā samaksāta valsts nodeva Ls 20 *(lietas 12.lapa).*

Pieteicēja tiesas sēdē paskaidroja, ka valsts nodevu maksājusi ar zvērināta advokāta starpniecību.

Saskaņā ar APL 126.panta pirmo daļu ja pieteikums pilnībā vai daļēji apmierināts vai tiesvedība lietā izbeigta, pamatojoties uz šā likuma 282.panta 7.punktu, tiesa piespriež no atbildētāja par labu pieteicējam viņa samaksāto valsts nodevu (tostarp arī par pagaidu aizsardzības lūgumu samaksāto valsts nodevu).

Tā kā pieteikums ir apmierināms, no atbildētājas par labu pieteicējai piespriežama valsts nodeva Ls 20.

[14] Papildus tiesa vērš Aģentūras uzmanību uz turpmāk norādīto.

Gan no Satversmes tiesas 2010.gada 11.jūnija lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr.2010-11-01 „Par Administratīvā

procesa likuma 18.panta ceturtās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92.pantam", gan no Senāta judikatūras *(sk., piemēram, Senāta 2011.gada 22.februāra lēmuma lietā Nr.SKA-16/2011 7.punktu)* izriet, ka Administratīvā procesa likums paredz divus atšķirīgus tiesību institūtus: juridiskās palīdzības institūtu *(18.panta ceturtā daļa)* un zaudējumu atlīdzinājuma institūtu *(92.pants)*. Minētie tiesību institūti neattiecas uz vienu un to pašu subjektu loku un regulē atšķirīgu tiesisko situāciju.

APL 18.panta ceturtā daļa, ievērojot fiziskās personas mantisko stāvokli, paredz juridiskās palīdzības izmaksu atlīdzināšanu sarežģītās lietās tikai fiziskajai personai, turklāt jau procesa laikā un neatkarīgi no tā, kāds būs lietas iznākums *(sk. minētā Satversmes tiesas lēmuma 9.punktu)*. Senāts ir norādījis, ka APL 18.panta ceturtās daļas mērķis ir nevis noteikt zaudējumu atlīdzību, bet gan pieteicēja (fiziskās personas) tiesības jau pamatlietas izskatīšanas gaitā lūgt no valsts budžeta līdzekļiem segt viņa izdevumus pārstāvim, proti, nodrošināt personas tiesības uz pieeju tiesai. Šajā gadījumā valsts (plašākā nozīmē) administratīvajā procesā ir nevis atbildētāja, bet gan, piešķirot pieteicēja pārstāvim atlīdzību no valsts budžeta, palīdzības sniedzēja *(sk. Senāta 2011.gada 22.februāra lēmuma lietā Nr.SKA-16/2011 9.punktu)*.

Vēršoties tiesā ar prasījumu par zaudējumu atlīdzību saistībā ar izmaksām par saņemto juridisko palīdzību, persona lūdz atlīdzināt no atbildētāja jau radušos zaudējumus, nevis valsts palīdzību, sedzot izmaksas par pārstāvi, kā tas paredzēts APL 18.panta ceturtajā daļā *(sk. Senāta 2011.gada 22.februāra lēmuma lietā Nr.SKA-16/2011 11.punktu)*.

Izskatāmajā gadījumā pieteicēja lūdza atlīdzināt izdevumus, kas tai jau ir radušies, veicot samaksu par juridiskajiem pakalpojumiem lietā. Līdz ar to šis prasījums vērtējams kā prasījums par zaudējumu atlīdzinājumu atbilstoši APL 92.pantam, Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 7.panta trešajai daļai un, pamatojoties uz šīs normas pilnvarojuma pamata, izdotajiem Ministru kabineta 2011.gada 8.novembra noteikumiem Nr.859 „Noteikumi par privātpersonai atlīdzināmo juridiskās palīdzības izmaksu maksimālo apmēru". Tādējādi Lēmumā nepamatoti vērtēts jautājums par lietas sarežģītību.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmo daļu, 246.- 251.pantu, 289.- 291.pantu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda:

apmierināt /pers. A/ pieteikumu.

Uzdot Latvijas Republikai atlīdzināt /pers. A/ mantiskos zaudējumus Ls 80 apmērā.

Uzdot Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrai rakstveidā atvainoties /pers. A/ par morālo kaitējumu, kas viņai nodarīts ar Valsts sociālās apdrošināšanas veikto prettiesisko rīcību – neizdodot administratīvo aktu.

Piespriest no Latvijas Republikas par labu /pers. A/ deklarētā dzīvesvieta – n/a/adrese/) valsts nodevu 20 (divdesmit) latu apmērā.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Liepājas tiesu namā.

Tiesnese S.Sērdiene